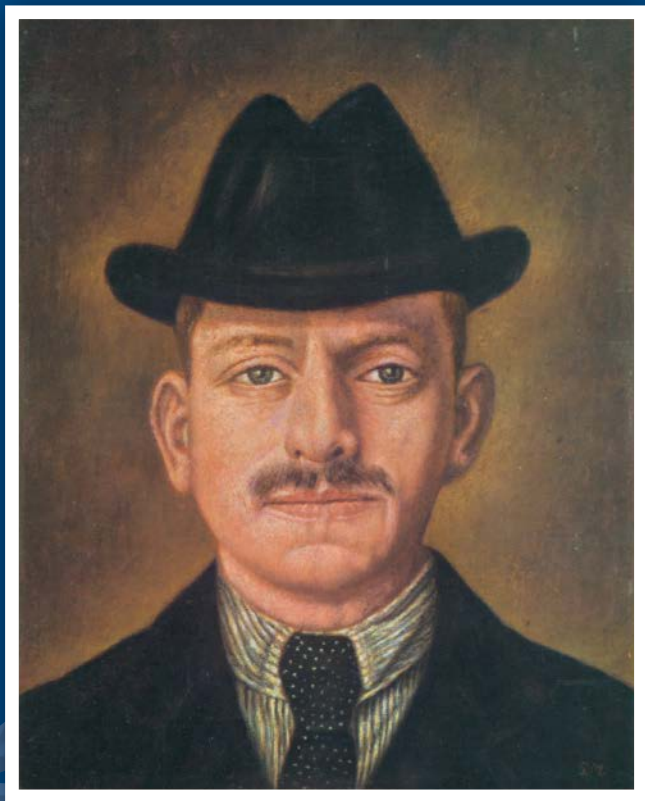

DEELgenoot

Periodiek van de Historische Kring Blaricum

NUMMER 73

NAJAAR 2013

Agenda 2013-2014

1 december tot 27 april 2014

Expositie Sal Meijer

Woensdag 15 januari 2014

Workshop Levensverhalen schrijven
van 13.30 - 15.30 uur

Maandag 14 april 2014

Jaarvergadering

Aanvang: 20.00 uur

Locatie: Onderkomen HKB, Brinklaan 4A

De tentoonstellingen worden gehouden bij de Historische Kring, Brinklaan 4A.
Ze zijn te bezichtigen donderdags van 20.00 - 22.00 uur en
zaterdags van 14.00 - 16.00 uur. De toegang is gratis*.

* Voor alle activiteiten van de Kring geldt dat deze gratis zijn voor leden en dat we aan niet-leden een bijdrage vragen van € 3,- (tentoonstellingen uitgezonderd). Om verzekerd te zijn van een plaats bij een lezing en/of dorpswandeling is het noodzakelijk u van tevoren op te geven, bij voorkeur per e-mail: secretaris@hkblaricum.nl (of anders telefonisch 06 53 168 006).

Inhoudsopgave

Van Bestuurszijde	1496
Workshop Levensverhalen schrijven.....	1499
Verslag van de belevenissen van de familie Van der Laar in oorlogstijd	1500
Vervolg verslag familie Van der Laar in oorlogstijd	1514
Fotovorslag boekpresentatie en opening expositie Bob ten Boope	1518
Boekbespreking 'Poëtische wandeling door Laren en Blaricum'	1520
Actie – Reactie - Errata	1523
Nieuwe aanwinsten	1526
Oude advertenties	1528
Sal Meijer (1877 – 1965).....	1529

Foto voorpagina: Sal Meijer, zelfportret - Catalogus 1971

Bestuur

Voorzitter:	J.A.M. Vos	Driftlaan 35
Secretaris:	V.E.H.M. ten Broeke-Abels	Driftlaan 21
Penningmeester:	P.M.A. van den Breemer	Schoolstraat 2
Leden:	K. Majoor, G.H. Machielse, R.P. Machielse	

Ere-leden:

J. Verwaal, W.J.A. Visser en A.J.G. Lindeman

Leden van verdienste:

A. Boersen-de Jong, J.Goes, F.J.J. de Gooijer, N.J.J. de Jong,
R.P. Machielse en H. Rigter

Opmaak/beeldbewerking: Ton Hartong

Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

Redactieadres: Brinklaan 4/A 1261 ER Blaricum

E-mail: Redactie@hkblaricum.nl

ISSN 2213-2309

Op het moment dat deze najaarseditie van de Deelgenoot bij u in de bus viel, was de succesvolle tentoonstelling “Etsen van Bob ten Hoope” al weer verleden tijd. Op 1 september werd de expositie geopend. Na een inleiding door de voorzitter hield burgemeester mevrouw J. de Zwart-Bloch een korte toespraak waarna zij het eerste exemplaar van het boekje ‘Etsen’ aan een aangenaam verraste 93-jarige Bob ten Hoope overhandigde.

Hij was ook zeer lovend over de door Ron Machielse gemaakte tentoonstellingsposter van de expositie van zijn 109 etsen uit de collectie van Cees Wijsman. De genodigden konden vervolgens onder het genot van een hapje en een drankje de tentoonstelling bezichtigen. Over belangstelling gedurende de afgelopen maanden hadden we beslist niet te klagen. Meerdere zaterdagen was Bob ten Hoope zelf aanwezig en signeerde op verzoek het door de bezoekers gekochte boekje. Zelfs tijdens de atelierdagen op 28 en 29 september bezochten meer dan 135 personen de expositie. Het boekje ‘Etsen’ is nog te koop voor € 12,95.

Expositie schilderijen en etsen van Sal Meijer

Op dit moment hebben we een tentoonstelling van schilderijen en etsen van Sal Meijer. In de vorige twee Deelgenoten vroegen we of u schilderijen, etsen of tekeningen bezat van de schilder en of u deze beschikbaar wilde stellen. In totaal hebben we 29 werken toegezegd gekregen. Via onze website zijn we in contact gekomen met de heer Felix Beekman, een achterneef van Sal Meijer, die over een uitgebreide collectie schilderijen en etsen van de kunstenaar beschikt. Na een bezoek aan hem in Amsterdam, hebben we negen schilderijen en etsen

die betrekking hebben op Blaricum, in bruikleen gekregen. Samen met fotomateriaal, verschenen artikelen en brochures is er ook nu weer een mooie expositie ontstaan. De tentoonstelling duurt tot medio april 2014. Verderop in dit nummer leest u een artikel over de levensloop van de kunstenaar Sal Meijer wiens leven niet over rozen is gegaan.

Scholenproject

Op 11 en 25 september en 2 oktober ontvingen we in ons gebouw alle groepen 7 en 8 van de Blaricumse Openbare School. Aan meer dan 150 schoolkinderen werd de geschiedenis van Blaricum verteld en aan de hand van oude voorwerpen kregen ze een beeld van de manier van leven en werken in ons dorp in vroegere tijden. Daarna liepen ze een puzzeltocht, waarbij vragen moesten worden beantwoord, door het oude dorp. Het hele project is destijds opgezet door de Stichting Omgevingseducatie Noord-Holland. Na een aarzelende start in 2012 is het een zeer succesvol project gebleken dat zeker gecontinueerd moet worden. Tot nu toe hebben bijna alle Blaricumse lagere scholen er aan meegedaan en de reacties van leraren en ouders waren zeer positief.

OBB groep 7 op bezoek bij de Historische Kring.

Levensverhalen schrijven

Begin oktober is de vervolgcursus Levensverhalen Schrijven o.l.v. Karin van der Raad-Doornik van start gegaan. Gedurende 10 woensdagmiddagen zijn 6 cursisten bezig hun schrijverstalenten naar een nog hoger niveau te brengen. In de volgende Deelgenoot van voorjaar 2014 hopen we u hun vorderingen te kunnen laten lezen, als deze betrekking hebben op Blaricum.

Joost en Vincent Brugman.

Vincent Brugman.

Marionettentheater Brugman

Dinsdag 5 november was Vincent Brugman te gast bij de Kring. Hij hield een lezing over het marionettentheater dat dit jaar 90 jaar bestaat. Aan de hand van foto's en filmpjes vertelde Vincent, die vakkundig werd bijgestaan door zijn broer Joost, over het ontstaan en het verdere reilen en zeilen van het familiebedrijf. Van “Dappere Dodo” tot opera's, optredens in binnen- en buitenland en televisiewerk, alles passeerde de revue. De meer dan veertig bezoekers konden in de pauze de tentoongestelde foto's en poppen bekijken. Na de pauze waren er hilarische geïmproviseerde optredens van Tom Poes (Vincent) en Ollie B. Bommel (Joost). De lezing gaf een zeer goed beeld van de rijke geschiedenis van de bevlogene familie Brugman en het theater.

***Het bestuur van de Kring wenst u
prettige kerstdagen en een voorspoedig 2014.***

NB. Denkt u nog aan het overmaken van de contributie over 2013? Bij voorbaat hartelijke dank.

Workshop Levensverhalen schrijven

Voor wie?

Deze workshop is geschikt voor mannen en vrouwen van alle leeftijden en gezindten die graag schrijven. Schrijfervaring is niet noodzakelijk.

Meenemen: pen en papier

Aantal deelnemers: 5 - 10 deelnemers

Tijdstip: Woensdag 15 januari 2014 van 13.30 - 15.30 uur

Locatie: Historische Kring Blaricum, Brinklaan 4A

Kosten: € 5,- per persoon

Aanmelden: Karin van der Raad, ka.raad@planet.nl, tel. 035-5422730

Meer informatie: www.hkblaricum.nl

OPROEP

oude opnamen op film of video

De Historische Kring Blaricum heeft in 2011 evenals in 2010 twee drukbezochte filmavonden gehouden. De films betroffen de geschiedenis van Blaricum en het Gooi zoals bijvoorbeeld diverse familiefilms, een film over het kindersanatorium 'Hoog Blaricum' en een film over de bevrijding in 1945. Deze films hebben we destijds kunnen aanschaffen bij het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid. Daarnaast ontvingen wij van de heer Gerbe van der Woude een aantal videobanden met registraties van diverse gemeentelijke evenementen.

Ongetwijfeld zullen er onder de inwoners van Blaricum mensen zijn die in het bezit zijn van **oude opnamen op film of video** die gemaakt zijn tijdens **diverse festiviteiten die in ons dorp** plaatsvonden.

Als u materiaal aan ons beschikbaar zou willen stellen, kunnen wij weer dvd's produceren om die te gebruiken voor een vertoning op filmavonden. Op deze manier hebben we dan ook weer een stukje Blaricumse geschiedenis voor ons archief.

Als je je bezighoudt met de historie van Blaricum in het algemeen en met de Blaricumse monumenten en panden en diens bewoners in het bijzonder, dan ontmoet je heel vaak mensen die zich daar, op de een of andere manier, ook voor interesseren. Het is dan ook niet vreemd dat ik tijdens de expositie “bijzonder Blaricum” in galerie “De Vlierhove”, in gesprek kwam met iemand die het boek “Op het oog gewone huizen” (boekwerk over de oorlogsjaren in Blaricum) had gelezen en mij daar het één en ander over vroeg. Het was de heer Dolf Hoeks van de Huizerweg 75, de voormalige woning van de familie Van de Laar. Tijdens dit gesprek vertelde de heer Hoeks mij dat hij in het bezit was van een “verslag van de belevenissen van de familie Van de Laar in oorlogstijd”. Mijn interesse werd natuurlijk gelijk gewekt en ik vroeg hem of ik dit verslag zou mogen inzien. Om een lang verhaal kort te maken. Ik heb het verslag gelezen en vond het reuze interessant. Er komen toch altijd weer nieuwe feiten boven tafel. Ik heb het verslag mogen kopiëren zodat het nu ook opgenomen kan worden in de Deelgenoot. Hiernaast het verslag.

Gerbe van der Woude

Huizerweg 75 anno 2013

Verslag van de belevenissen van de familie Van der Laar in oorlogstijd

Dit verslag is een gevolg van een gesprek dat mijn zuster heeft gehad met mevrouw De Jong-Keesing, toen werkzaam bij het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie. De familie bestond op 10 mei 1940 uit mevrouw Wed. Van der Laar, mejuffrouw H.C. van der Laar en ondergetekende J. van der Laar, gepensioneerd Officier Marine Stoomvaartdienst 2e klasse, wonende te Blaricum, Huizerweg 75.

“10 Mei 1940 's morgens even na 5 uur werd ik wakker door geronk van vliegtuigen, die in grote hoeveelheden overkwamen. De burens vertelden dat het de moffen waren, luister maar naar de radio. De rest van de familie gewekt, hevige gemoedsbeweging, luisteren naar radio, en toen uit de grond van ons hart “de smeerlappen”. Na die tijd geloof ik niet ooit anders dan over smeerlappen gesproken te hebben, of het moet geweest zijn die rot moffen. 's Zaterdags werden door de radio oud-officieren opgeroepen om zich beschikbaar te stellen voor de censuur. Aangezien we niet uit het dorp mochten zonder vergunning ging ik naar de burgemeester, die me vanwege de drukte van de evacuatie van Baarn niet te woord kon staan en die ik toen zei dat ik de volgende ochtend weer bij hem zou komen, want dat ik me per se melden wilde. Dezelfde dag waren hier alle fietsen door onze soldaten in beslag genomen, zodat alles te voet gedaan moest worden. Zondag met veel spul en moeite een bewijs van de burgemeester gekregen en toen veel sjouwen om nog een toestemming van de militaire autoriteit, die het hier voor het zeggen had. Eindelijk om 6 uur 's middags de papieren in orde. Toen een auto gecharterd voor de volgende dag, wat lukte, maar moest ook voor de chauffeur vrijgeleide hebben wat na enige moeite lukte.

2e Pinksterdag 's morgens om 8 uur gestart, over Bussum en Amsterdam naar Den Haag. Al dadelijk bij de Rijksstraatweg controle en dat is nog ettelijke malen gebeurd. In de buurt van Leiden een uitgebrande auto en overvliegende vliegtuigen. Kwamen bij Den Haag een auto tegen vol marineofficieren die, naar ik later hoorde, vanuit Den Helder nog weggekomen zijn. Ook merkte ik daar in de buurt verscheidene bomen op die door kogels afgeschoten takjes hadden en waarvan de bast beschadigd was. We waren precies 12 uur bij 't hoofdpостkantoor in Den Haag waar ik me ging melden en na enige strubbeling, want de ge-

neraal moest gaan lunchen, toch toegelaten en na een paar woorden aangesteld tot censor standplaats Amsterdam. Nooit in functie geweest.

Toen we weer zouden teruggaan, zag ik admiraal Fürstner¹ lopen waar ik naar toe wilde gaan om te proberen weer in actieve dienst opgenomen te worden. Maar werd door twee zwaar gewapende matrozen tegengehouden. Wat ik ook zei en aan papieren liet zien, ik mocht niet naar hem toe, wat me zeer speet want ik had mee willen doen.

Toen maar weer over Utrecht naar Blaricum. De grote weg Den Haag- Utrecht was hier en daar gebombardeerd, merkwaardigerwijs nergens op de weg zelf, wel de berm en de strook tussen de rijbanen en in de weiden lagen hier en daar dode koeien en varkens. Van verschillende boerderijen en schuren waren de pannen van de daken getrild. Ook kwamen we uitgebrande autobussen tegen. In de buurt van Woerden konden we Rotterdam zien branden, maar dat waren de olietanks niet de grote brand.

Op een gegeven ogenblik kwam een mof overvliegen en Albers de chauffeur, vroeg me of hij moest stoppen en of we dekking moesten zoeken. Maar ik zag dat hij doorvloog en 't niet op de weg of op ons had gemunt. Dus maar doorrijden. Uit een auto die voor ons reed, stapten ze uit en kropen onder de vrachtwagens die op de weg stonden om het landen van vliegtuigen tegen te gaan. Ook grote rioolbuizen stonden daarvoor opgesteld. Bij Bilthoven werden we weer aangehouden en bij deze gelegenheid vond de sergeant, die onwaarschijnlijk dik was, dat ik moest uitstappen om me te laten betasten. Een paar jaar later zou dat niet meer nodig geweest zijn.

Toen ik thuis kwam, waren er een stel oude mensen uit Baarn geïnstalleerd. 's Nachts werd er één van de zendmasten opgeblazen, wat een harde knal gaf. De mensjes zijn rustig in bed gebleven, want zeiden ze de volgende morgen, als het nodig was zou meneer ons wel gewaarschuwd hebben. Een paar dagen later mochten ze weer terug naar Baarn. Toen de eerste moffen voorbij kwamen, waren we er allemaal gewoon lichamelijk ziek van.

Al vrij spoedig zijn we in de verzetsbeweging gekomen, eigenlijk zonder erg. Eerst kregen we een getypt krantje, "In de verdrukking", dat verzorgd werd de heer J.F. Hoekstra, wat ik toen natuurlijk niet wist, en daar ging ik mee de boer op. Op het zwembad kwam ik in aanraking met de heer Ir. Bartels die me in het

1 Fürstner, Johannes Theodorus, bevelhebber der zeestrijdkrachten en minister van Marine (Amsterdam 16-01-1887 - 's-Gravenhage 15-09-1970)

L.O.F. opnam. Enige tijd later kreeg ik van Hoekstra (Henk) eenzelfde uitnodiging en toen heb ik met B. afgesproken dat ik Henk zou helpen. Het L.O.F.² was toen geloof ik al O.D. geworden. Ik heb Henk toen allerhande handlangersdiensten bewezen. Bij de bouw van zenders, hij had er verstand van en ik niet, maar ik kon hem toch vaak helpen met de vervaardiging van allerlei onderdelen, het graven van kuilen en ingraven van leidingen. In het algemeen de behulpzame hand. Verder was ons huis heel vaak een tussenstation tussen zijn huis en de anderen en werden er vaak conferenties gehouden, waarbij ik gewoonlijk niet aanwezig was want het ging me niet aan.

In de laatste dagen van 1944 hadden we onze eerste onderduikers. Het waren twee jongelui die achter de voddën gezeten werden, uit de mijnstreek waar ze nogal een en ander uitgespookt hadden. De één was Sjef de Groot en de ander een gewezen seminarist, ben zijn naam vergeten. Ze waren bij ons gekomen via een zware I.D.A.P. man en daarna een vrijmetselaar en waren beiden “bon-catholique”. Wat waren we toen één.

Voorbeeld van een zelfbouwradio.

Begin maart 1942 kwam ik door Jan Bottema, Luitenant t/z K.M.R., in contact met het zeemanspotje waar ik in Blaricum en Laren verschillende klanten wierf. Soms had ik zo'n f 400,- p.m., gewoonlijk f 250,-. Er waren klanten bij van f 1,- maar ook één van f 100,-, die op een gegeven ogenblik zei “u kunt voortaan op f 100,- p.m. rekenen”. Door één van mijn klanten kwam ik in aanraking met de heer Kruize die hier in 't Gooi de leiding had van het N.S.F.³ De bedoeling van dat contact was oorspronkelijk dat er niet van twee walletjes gegeten zou worden. Jammer genoeg is dit werkelijk voorgekomen, maar daar kon toen

2 Legioen van Oud-Frontstrijders. Het LOF ging in 1941 op in de illegale Ordedienst (OD), de belangrijkste ondergrondse organisatie met een militaire achtergrond.

3 Het **Nationaal Steun Fonds** (NSF) was in de Tweede Wereldoorlog een verzetsorganisatie die behulpzaam was bij het financieren van de illegaliteit in Nederland. Het fonds werd ook wel de financierder van het verzet genoemd.

een eind aan worden gemaakt. Langzamerhand heb ik toen ook een handje geholpen bij het N.S.F., enige gevallen onderzocht en aangebracht en hier en daar geld weggebracht. Het werk bij het N.S.F. gaf altijd veel voldoening en ik heb er heel prettige herinneringen aan.

Jan Bottema werd 15 mei 1942 met alle andere officieren door een smerige streek van Christiansen⁴ gegrepen. Is echter uit de trein gesprongen, ondergedoken en heeft heel wat uitermate goed werk gedaan.

Eén keer heb ik hem ontmoet in Amsterdam, maar aangezien hij net deed of hij mij niet kende, heb ik ook zo gedaan. Nadat hij gegrepen was, heeft zijn vrouw z'n baantje van 't zeemanspotje⁵ en Natura voortgezet en ik was verder met haar in contact.

In april 1941 werd ik, toen ik naar Bilthoven was geweest bij de Lage Vuursche waar munitie opgesteld was en ik daar eens dichterbij keek, gegrepen door een patrouille. Gelukkig stomme moffen die me, nadat ik met veel moeite ze had kunnen vertellen dat ik me "geïrrt" had, loslieten en me van het verboden terrein wegjoegen. Bij Bartels ben ik dat plaatsje gaan uitduiden. Hij had het al van een ander gehoord en zou trachten het naar Engeland te krijgen. Of het gelukt is, weet ik niet.

*Friedrich Christiansen,
Wehrmachtsbefehlshaber
in den Niederlanden.*

Toen Bartels 26 september 1941 gegrepen werd, ben ik door het oog van de naald gekropen. Ik had namelijk een lijst van onbetrouwbare officieren gekregen, die ik aangevuld had met de mij onbetrouwbare marineofficieren en zou die met de plaatselijke commandant O.D. van Blaricum de Luitenant K.N.I.L. v/d Veen gaan bespreken. Onderweg daarheen werd ik even opgehouden en toen ik

4 General der Flieger Friedrich Christiansen (1879-1972) en was van 29 mei 1940 tot 7 april 1945 *Wehrmachtsbefehlshaber in den Niederlanden* (onder het Oberkommando der Wehrmacht).

5 Op 11 april 1941 werd door de Duitse bezetter afgekondigd, dat de lonen van Nederlandse zeelieden die in Engelse dienst traden door de rederijen niet meer uitbetaald mochten worden aan de in Nederland wonende families. Dit betekende voor veel gezinnen van zeelieden dat zij rond moesten komen van een zeer lage uitkering. Veel gezinnen konden als gevolg hiervan niet meer rond komen en kwamen in grote problemen. Als reactie op deze maatregel ontstonden er diverse groeperingen die geld inzamelden voor deze gezinnen. Eén van deze groepen was de Zeemanspot. De Zeemanspot groeide uit tot een landelijk opererende organisatie, waarbij andere groepen zich aansloten.

aan zijn huis kwam, stond daar een moffen politieauto voor de deur. Ik schrok geweldig en reed maar door. Later hoorde ik van z'n vrouw dat Bartels in die wagen zat en me nog gewenkt had door te gaan. Maar dat had ik helemaal niet gezien. Ik heb zo strak voor me uitgekeken, dat ik Bartels niet eens gezien heb. Van der Veen werd ongeveer 6 weken later gefusilleerd en Bartels is na het Oranjehotel en verschillende concentratiekampen een paar dagen, nadat hij bevrijd was, nog vóór onze bevrijding gestorven.

Later, ik weet niet meer wanneer, werd ik nog eens gegrepen bij een razzia. Ik zou boodschappen gaan doen in het dorp en was op de fiets en werd zodra ik mijn hek uit was, gegrepen en moest me bij een klein groepje voegen die ze al opgepakt hadden. We werden door moffen te paard opgedreven en elk ogenblik werden er meer mannen bij ons groepje gevoegd. Bij een zijweg dacht ik mijn kans schoon te zien en sprong op de fiets. Dadelijk hoorde ik schieten en een kerel te paard achter me aan. Een eindje verder hetzelfde grapje, weer schieten en ik hoorde de kogels werkelijk over me heen vliegen. Dus stapte ik weer af. De mof die me achterna zat, zei: "Wie alt sind Sie'", waarop ik hem zei: "52 jaar". Dus moet het in 1944 geweest zijn. "Da werden Sie doch entlassen und flüchten ist unmöglich. Nächste mal treffe ich". Toen ik weer bij het groepje was: "Jetzt gerade aus zur Meldenstelle". Ik ging toen verder en merkte op een gegeven ogenblik dat we niet meer begeleid werden. Waarop ik riep: "vluchten mensen", en weer wegreed. Bij de kruidenier werd ik met open armen ontvangen. Mijn fiets werd achter het huis gezet en ik kreeg een schuilplaats. Na een poosje kwam mijn zuster, die gehoord had dat ik in moeilijkheden zat, horen of ze iets van me wisten. Ze is toen een andere overjas en een hoed voor me gaan halen en kon ik vermomd als een heer weer naar huis terugkeren. Mijn fiets liet ik staan en die heeft later nog heel wat dienst gedaan. Als ik meegenomen was, was ik hem kwijt geweest.

Ik denk zomer 1942 kwam dokter Jonkman, een vrouwelijke arts, eens met me praten. Ze zocht namelijk iemand die voor vader wilde fungeren voor een Joods kind, opdat het voor grijpen gevrijwaard zou worden. Ik was wel bereid om dit vaderschap op me te nemen, maar het kwam helemaal verkeerd uit, Toen het kind geboren is, was ik juist 2 jaar in Indië. Dus was deze oplossing fysiek onmogelijk. Ik heb haar toen wel gezegd, als ze geen ander kon vinden ik het toch zou doen. Maar dat is niet nodig geweest.

In 1944 hebben we een paar maal een clandestiene uitvoering meegemaakt. Eén van Van Dalsum met mevrouw Nijhoff die samen Genesisus voordroegen, één van Paul Storm die in z'n eentje Androcles van Shaw, meen ik, voordroeg, een voordrachtsmiddag van Jan Mush en ook nog één van Clinge Dorenbosch. Dit waren over het algemeen genotvolle middagen. Je was even helemaal eruit. Na afloop van één van die middagen kwamen we op de hei en die werd helemaal afgezocht naar jonge mannen. Wat een geweldige domper gaf dat. Eén van de gevangenen herkende ik aan zijn opvallende rode trui. Toen ik bij zijn huisje kwam om het aan zijn vrouw te vertellen, wist ze het al en zei dat hij weer losgelaten zou worden. Hij had namelijk een doktersattest dat hij tuberculose had en daar waren de moffen als de dood voor. De volgende dag was hij weer thuis. Later merkte ik, na de bevrijding, dat hij een zoon was van mijn collega Sietse, die in het concentratiekamp zat, er in een knokploeg zat. Die arme T.B. patiënt is nu luitenant van de mariniers.

Toen de koperinlevering kwam ben ik nog zo stom geweest om wat te gaan brengen ter waarde van 4 cts., maar ik had er geweldige wroeging van en zei: "dat doe ik niet meer". Naar ons radiotoestel hebben ze dan ook kunnen fluiten. Het is dan ook

één van de weinige dingen die we nog over hadden. Het ding stond eerst gewoon in de kamer, later achter een gordijntje en daarna achter de haard. Toen we geen elektriciteit meer mochten gebruiken en in huis de zekeringen uit het verzegelde kastje werden gehaald, was me dat te erg. Ik heb het zegeltje voorzichtig losgepeuterd en er een paar stoppen in gezet. Bij een controle door een ambtenaar van de P.E.N. zei de man dat het me heel veel last kon leveren en dat hij ze er uit zou halen, wat hij ook deed. Ik vroeg hem toen wie de verantwoording had, hij of ik. Hij zei toen dat ik dat was. Toen hij weg was, heb ik er weer stoppen ingezet en hadden we weer stroom. Hoewel we daar maar heel matig gebruik van maakten: alleen voor de radio en voor een klein apparaatje met twee fietslampjes op een transformatortje, zodat we maar heel weinig licht hadden, maar toch voldoende

EMPFANGSBEWIS
ONTVANGSTBEWIJS

Fabrikat: eigen bouw

Merk: _____

Type: _____

Apparatuurnummer: _____

Ersatz- und Zubehörteile: 1 uitspr. accu, plaatst. spoelen

Name: Muller

Vornaam: G.J.L

Wohnort und Strasse: Nassaukade 135

Beruf: Kantoorbediende

Abgegeben am: 10/6 1943

Unterschrift der Annahmestelle: W

K 1016 Adam W.Kl.01

Ontvangstbevestiging van de inlevering van een radio.

om ons te behelpen en te kunnen lezen. We zaten blijkbaar op een net dat de moffen nodig hadden. Ik geloof dat maart 1945 het hele net dood was. Toen heb ik het toestel in een kist buiten tussen takkenbossen in de tuin gezet, dus toen de brand kwam is dat gespaard gebleven.

Bij de deken- en jasseninlevering kregen we hevige moeilijkheden. Mijn moeder en zuster vonden dat we moesten inleveren en ik wilde niet, temeer omdat verschillende mensen mij daaromtrent raad hadden gevraagd. Gelukkig kwam een van de burens zijn dochtertje bij ons parkeren omdat hij

zijn overvloedige dekens en jassen onder de vloer wou verstoppen en dat 't kind niet wilde laten weten. Dit nu was voor mijn moeder en voor mijn zuster reden om toe te stemmen. We hebben ze dan ook niet ingeleverd voordat ze ze kwamen halen en toen hebben we ze met wat aller oudste voddennommel afgepoeierd. Deze moffen waren van de Wehrmacht en hadden zelf de pest in dat ze voor Lumpensammler werden gebruikt. Ze waren heel behoorlijk in hun optreden en zijn niet verder geweest dan de keuken, want ik had ze gezegd dat mijn moeder ziek was en ze het niet zou kunnen verdragen als ze zou schrikken van Duitse soldaten in huis. We kregen een heel lijstje van dingen die ze moesten hebben, maar ze gingen volkomen tevreden weg met twee vliedsdunne oude dekens en een afgedragen regenjasje.

In september 1942 kregen we een pleegdochter van drie en half jaar die eerst nogal moeilijkheden gaf, maar langzamerhand ingroeide. Ze had een voor die tijd ongeschikte naam, Mirjam, wat door ons veranderd werd in "Marian", wat ze niet wou accepteren tot we haar vertelden dat onze hond "Roet" in Amsterdam

BEKANNTMACHUNG		BEKENDMAKING	
Auf Grund eines Befehls des Wehrmachtbefehlshabers in den Niederlanden hat jede Haushaltung in dieser Gemeinde folgende Gegenstände zur Versorgung der Truppe abzuliefern:		Op grond van een bevel van den Weermacht-Befehebber in de Nederlanden heeft ieder gezin en elke zellandige mannelijke inwoner in deze Gemeente de volgende voorwerpen ten behoeve van de troepen af te leveren:	
1 Wolldecke	Vergütung fl. 25.—	1 wollen deken	Vergoeding fl. 25.—
1 Männerhemd	5.—	1 heerenhemd	5.—
1 Männerunterhose	5.—	1 heerenonderbroek	5.—
1 Paar Männerwollsocken	2.50	1 paar wollen heerensokken	2.50
oder Sportstrümpfe	5.—	of sportkousen	5.—
1 Männerpullover	10.—	1 heeren-pullover	10.—
oder 1 Weste	5.—	of 1 vest	5.—
1 Männerwollmantel	50.—	1 heeren-winterjas	50.—
oder Regenmantel	30.—	of 1 regenjas	30.—
oder 1 paar hohe Schnürschuhe	30.—	of 1 paar hooge rijglaarzen	30.—
Es dürfen nur gebrauchsfähige Stücke abgeliefert werden. Falls es unmöglich ist, einen oder den anderen dieser Gegenstände abzuliefern, sind der Abnahmestelle als Ersatz andere Gegenstände der genannten Liste im gleichen Werte abzugeben. Die oben aufgeführten Textilwaren sind von jedem Haushalt zu der vom Bürgermeister zu bestimmenden Zeit und Stelle vorzuliefern. Die Besetzung der geforderten Sachen erfolgt durch die Wehrmacht. Gleichzeitig erhält der Einlieferer eine amtliche, mit Stempel einer Wehrmachtsabnahmestelle versehene Bescheinigung, dass er mit der Abgabe seiner Ablieferungspflicht genügt hat. Mit der Ablieferung vermeidet der Einlieferer eine Hausdurchsuchung durch militärische Stellen, mit der er andernfalls rechnen muss.		Er mogen alleen voor het gebruik geschikte stukken afgeleverd worden. Indien het onmogelijk is, een of meer dieser stukken af te leveren, kunnen in plaats daarvan andere, op bovenstaande lijst voorkomende voorwerpen van dezelfde waarde afgeleverd worden. De leveringsnoodte tekstielgoederen moeten door ieder gezin en iedereen zelfstandig, mannelijk inwoner op de door den Burgemeester te bepalen tijd en plaats afgeleverd worden. De betaling geschiedt door de Weermacht. Tegelijkertijd ontvangt hij, die de goederen aflevert, een ambtelijk, ook van een stempel van een instantie der Weermacht voorzien bewijs, waaruit blijkt, dat hij aan zijn afleveringsplicht heeft voldaan. Door de aflevering wordt huissoeking door militaire instanties voorkomen, die anders verwacht moet worden.	
Der Bürgermeister.		De Burgemeester.	

Bekendmaking van de inlevering van kleding.

Het Meenthuis bij Blaricum.

“Teddy” heette en zij dus hier “Marian” en in Amsterdam “Mirjam”. Het was heel plezierig dat we haar gewoon los konden laten lopen en zelfs naar een kleuterklasje konden laten gaan, want ze had een blonde krullenkop en helderblauwe ogen, zodat Moffenjongens en de Jeugdstormers, die hier in het Meenthuis zaten, haar altijd aan wilden halen. Bij gelegenheid van haar vaders verjaardag ging mijn zuster met haar naar Amsterdam. In de tram zag ze op straat een paar mensen met een ster en maakte toen, gelukkig niet luidkeels, de opmerking dat haar vader en moeder ook zo’n mooie ster droegen. De distributiepapieren gaven weinig moeilijkheden, want door een buurman die op ’t distributiekantoor zat, werden alle benodigde bonnen geleverd en toen de bekende moeilijkheden met de 2e stamkaart kwamen, kwam dat ook terecht. Ik kon zelfs ook voor haar ouders zorgen en later voor allerlei onderduikers. Er werden hier op het D.K. op 4500 inwoners bijna 300 onderduikers geholpen.

Bij de studenten onderduikerij in 1943 kregen we er een tijdelijke pleegzoon bij van 22 jaar. Dat ging een paar maanden goed maar langzamerhand begon de jongen zich blijkbaar teveel te vervelen en werd hij lastig. Op een gegeven morgen werd het hele dorp afgezet, niemand mocht er in of er uit. Toevallig hadden de moffen zich vergist in de gemeentegrens en bij ons huis de afzetting

neergezet. Ik probeerde eerst de kant naar het dorp op te gaan en werd tegengehouden, maar de andere kant op ging het goed. Toen ik terugkwam heb ik onze student die kant op weggestuurd en heeft hij geen last gehad. Op 2 meter afstand van ons tuinhek stond een wachtpost die zich hier van niets aantrok. 'Befehl ist befehl'. Huis aan huis werd huiszoeking gedaan, maar bij ons zijn ze toen niet geweest. Door die gezinsuitbreiding gebruikten we veel te veel gas, wat moeilijkheden gaf. Ik wist dat de gasdirecteur van Huizen goed was en heb hem toen opgezocht en enigszins ingelicht. Hij beloofde me dat hij me met hel en duivel en afsnijding zou dreigen. Maar als ik de boete maar betaalde zou ik verder geen last krijgen.

In augustus kregen we een nieuwe onderduiker. De man was korporaal machinist van de marine en had in Den Helder grote moeilijkheden gehad, was van zijn bed gelicht, moest zich aankleden en had op het ogenblik dat de mof om hem te boeien zijn pistool opgestoken had, deze een zodanige schop gegeven dat hij vluchten kon door zijn keuken. Op zijn achterplaatsje stonden twee moffen die hij beiden een kinstoot gaf, want hij had gymshoentjes aan en ze hadden hem niet horen komen. Met een vrachtwagen die voor de Wehrmacht reed, is hij uit Den Helder weggekomen en door Van Buren (Jan Bottema) verder hier naar 't Gooi gebracht. Hij had geen paperassen, zodat we hier in huis al die falsificaties meegemaakt hebben, heel interessant.

Voor zijn persoonsbewijs moesten we een pasfoto laten maken, waarvoor ik een betrouwbaar adres had. Hij is onze prettigste onderduiker geweest. Als we maar zorgden dat hij tabak had om sigaretjes te draaien en op tijd naar radio-oranje kon luisteren. Zijn vrouw was in zijn plaats gegrepen en op de Weteringschans gebracht. Ze wist van zijn activiteit niets af en werd daarna negen maanden, waarvan een hele tijd in Vlucht, losgelaten.

In de tijd dat Molenaar bij ons was, kregen we een paar dagen nadat de Utrechtse verkeerde politiecommissaris⁶ doodgeschoten was, een meisjes studente. Volgens het zeggen van mijn kennis, die haar kwam brengen, zat ze in de knoop vanwege het studentenverzet. Toen die kennis bij ons aan tafel zat zei moeder dat als het meisje, dat die schurk in Utrecht doodgeschoten had, zou komen om onderdak, ze hartelijk welkom zou zijn. Zij vroeg toen of de eerste de beste

6 Het betrof hier de Utrechtse NSB-hoofdcommissaris van politie G.J. Kerlen.

maar welkom was zonder introductie. Moeder zei: “Als ze dezelfde introductie had als jij natuurlijk wel”. De volgende dag moest ze naar Haarlem en is daar gegrepen. Het wàs het meisje Geertruida van Lier. Toen ze niet terugkwam, ben ik gaan informeren. Het sloeg me wel enigszins de schrik om het hart toen ik hoorde dat ze gegrepen was. Maar ik kon Molenaar geruststellen, want die was bang dat ze een S.D. agente was. Op de meest onverwachte ogenblikken vroeg ik Molenaar waar hij geboren was, hoe zijn vrouw heette en al zulk soort vragen om hem in zijn nieuwe persoonsbewijs te oefenen.

Geertruida van Lier (1921 – 1943).

Langzamerhand kwamen we dus in allerlei verzet te zitten, eigenlijk zonder dat we er erg in hadden. Toen de radio door gebrek aan elektriciteit bij de meeste mensen niet meer werkte, was er in Hilversum een groepje dat de nieuwsberichten doorgaf. Hiermee kwam ik ook in contact en kreeg een agentschap voor een van die 40 blaadjes. Dit werkte echter te opvallend. Het meisje dat ze kwam brengen, kwam altijd op dezelfde tijd met de tram en al vrij gauw merkte ik dat ze te loslippig was, zodat ik dat geval tot mijn spijt moest afdanken.

Dat zelfs zeer gevaarlijk werk doende lui zich wel eens teveel lieten gaan, blijkt uit het volgende.

De bekende Jaap Pfaft was met mij in contact gekomen doordat hij mijn zwager die bij ons logeerde, kwam opzoeken. Hierdoor kreeg Jaap bij ons een pied-à-terre en kwam nogal eens bij ons om mee te eten. Hij zorgde dat hij tegen etens-tijd kwam. Natuurlijk werd er wel eens een beetje gepraat, maar ik wist toch niet dat hij in een knokploeg zat. Eens vertelde hij dat hij moeilijkheden gehad had om uit Amersfoort weg te komen. Er was daar nl. een kraak gepleegd op het distributiekantoor en daarom was de stad afgezet geweest. Een poosje later kreeg ik een identiek verhaal uit Purmerend, zodat ik hieruit al heel gemakkelijk kon concluderen dat hij bij beide kraakjes betrokken geweest was. Ik heb hem toen gezegd en gewaarschuwd dat hij beter moest opletten.

Na dolle dinsdag was er bij de groep Hoekstra, L.S.I. een stel van soms wel een man of acht die hiermee te maken had en waarvoor voor eten gezorgd moest worden. Dit kwam toen op mij neer, waardoor ik verschillende mensen als bakker, slager en kruidenier min of meer in vertrouwen moest nemen. Ze waren dadelijk bereid mij zoveel mogelijk te helpen. Van de bakker kon ik dagelijks 5 broden, van de slager elke week een flink stuk vlees en vet, een bloedworst en een leverworst, van de kruidenier gort, kaas en biscuits en zo meer krijgen voor de soldaten van de Prins. Bij een boer kon ik een paar maal een mud aardappelen halen, een hele sjouw tegen het hoogt op. Alles zonder betaling of bonnen. Later

Duitsers aan het palingroken vml omgeving van de Huizerweg.

kregen we voor die lui wel bonnen, maar geld hebben we nooit gekregen. Op een keer werd één van de lui, een korporaal telegrafist van de marine, ziek, een acute blindedarmontsteking. Hij is zwart in het ziekenhuis opgenomen, behandeld en weer op zijn post teruggekomen. Daarna heette hij toen Beenkapje vanwege de appendicitis en ter onderscheiding van Henk Hoekstra.

Hoekstra had nogal eens wat weg te brengen en moest dan vaak iemand hebben die voor hem uit reed om te waarschuwen als er onraad was. Een baantje dat ik nogal eens opknapte. Zo moest ik ook een keer voorlopen om een Canadese vlieger die hier in de buurt neergekomen was en zijn ene been beschadigd had,

Het huis van Hoekstra anno 2013.

naar een ander adres te brengen. Precies op tijd op de afgesproken plaats. Bij onraad fluiten “in een blauw geruite kiel”. Winteravond, heel lichte sneeuw, zeer romantisch. Ik zag het partijtje aankomen, een kerel op de fiets, gesteund door twee anderen. Ik langzaam lopend op een meter of 25 voor ze uit. Henk H. “het is fris, een beetje vlug doorstappen, kan geen kwaad”, dus wat vlugger. Ik wilde natuurlijk steeds fluiten “in een blauw geruite kiel” dat zat zo vast in mijn hoofd. Door de sneeuw kreeg ik de inspiratie van “Jingle Bels”, door allerlei bosplaatjes aldoor fluitend van “Jingle Bels” zowat een half uur lang. Ik kan nu “Jingle Bels” niet meer horen of het zit me weer dagen in mijn hoofd.

8 Februari 1945 stierf onze moeder heel rustig en kalm. 10 Februari kwam het grote drama dat ons station opgerold werd. Ze kwamen 's morgens om een uur of 5 bij Hoekstra en ik werd om een uur of 7 gewaarschuwd dat er onraad was. Om 8 uur kwamen ze me vertellen dat Hoekstra doodgeschoten was en zijn vrouw meegenomen. Ik heb toen de afgesproken boodschap door laten geven en wist op dat moment werkelijk niet wat te doen: vluchten of blijven. Maar door de omstandigheid dat moeder nog begraven moest worden en we hier op een strategisch punt wonen, waar we ver kunnen uitkijken, besloot ik te blijven en kon zo de jongens die nog naar H. onderweg waren, opvangen. Zo kon ik Hans Caviet terugsturen. Even later kwam Lieke Kruise vragen wat er was en zo kon de familie van Tiny Hoekstra gewaarschuwd worden, die al om 13 februari kwam om de kinderen op te halen.

Onder de grond onder de kamer in zijn huis waar Henk doodgeschoten was, hadden Henk-Appie en Jan-Maarten die nacht van 9 op 10 februari geslapen en zaten daar lelijk opgesloten. De moffen verlieten gelukkig het huis nadat ze het zo vluchtig onderzocht hadden, zodat 's middags om een uur of 5 een buurman, de heer Van Bedaf, die wel enigszins ingewijd was en zeer zwijgzaam, het luikje kon openmaken om ze te bevrijden. Om zo ongeveer half zeven ben ik gaan kijken of er nog iets loos was, maar alles was rustig en toen zijn twee jongelui, een meisje van 20 en een jongen van 18, samen de zender en de wapens gaan weghalen. Tiny H. heeft een week of drie in het gevang gezeten. Ik heb met één van onze jongens het huisraad voor 't grootste deel er uit gesleept en bij mij neergezet om 't voor diefstal van mof of ander tuig te vrijwaren. Dit is gebeurd nadat de moffen teruggekomen waren om een nader onderzoek in te stellen en alles verder ontdekt hadden, maar toen was het ergste weg.

Ongeveer half maart 1945 kwam Jan-Maarten me vragen of ik er in toestemde om op zolder eens in de drie dagen een zender op te stellen. De twee andere dagen zouden ze dan in andere huizen gaan. Ik vond dit risico niet zo groot. 1 Uur op 72, dus kwam hij de volgende dag met een gedropte marconist met een handkoffertje en een accu. Dit geval werd op zolder opgetuigd. Voor alle zekerheid reden meisjes van Blaricum naar Huizen v.v. om bij eventueel onraad te waarschuwen. De marconist Jan Willem had de fijnste Engelse sigaretten bij zich. Bij de eerste die ik hiervan rookte, werd ik draaierig. De twee andere huizen konden niet gevonden worden, dus kwamen ze elke dag, wat ik na een week te opvallend vond, zodat alles maar bij mij bleef staan. Het risico werd toen wel iets groter, maar je werd zonder erg hoe langer hoe minder bang. De meisjes vond Jan Willem niet meer nodig. We konden uit de zoldervenstertjes ver genoeg uitkijken om gauw genoeg onraad te ontdekken. Donderdag 19 april kwam Jan Willem vertellen dat hij verdwijnen moest, want dat de aanval op Amersfoort die dag verwacht werd en hij achter het front moest blijven. Die aanval is niet doorgegaan blijkbaar. Hij verdween met zijn radiozendertje op een fiets die ik van een kennis losgekregen had. De accu bleef staan. Op zolder vond ik toen hij weg was nog een (leeg) sigarettenpakje en een “list of spare parts”, die ik maar verdonkeremaand heb. Zondag 22 april kwam één van de jongens bij me. Hij had wat munitie gevonden, een handgranaat en zowat 100 patronen en wilde ze niet in huis houden, want zijn moeder was er zo bang voor. Ik heb dat zaakje toen in onze garage in een kast tussen de verfpotjes opgeborgen om het de volgende dag verder te expediëren, maar dat hoefde niet, want maandag 23 april was ’s morgens om 8 uur het huis omsingeld door een bende SS’ers en Landwachters”.

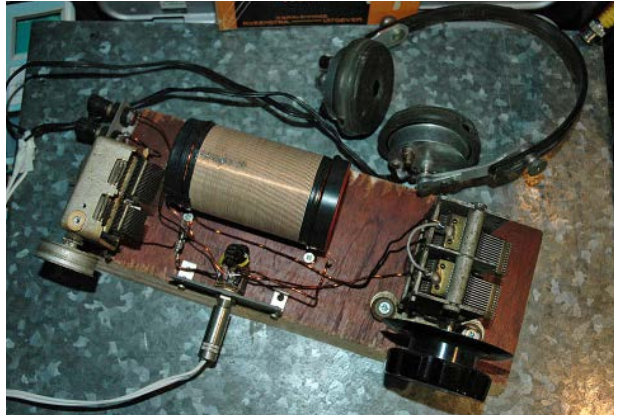
Propaganda affiche: Oproep om zich aan te melden bij het Vrijwilligerslegioen Nederland.

J. van der Laar

VERVOLG verslag van de belevenissen van de familie Van der Laar in oorlogstijd

opgetekend door Mej. H.C. van der Laar

“23 April 1945, buurman Visser komt om naar de crystalontvanger te luisteren. Die was juist daags te voren klaar. Precies om 8 uur v.m. daalt hij de trap af, het spul stond op Jo's kamer, en tuimelt pardoes in de armen van de Landwacht en SS ploerten die het huis omsingeld hadden. De heren waren op roof-

Kristalontvanger.

tocht. Dat zag er smerig uit. We mochten de kamer niet meer uit en alras was het apparaatje dat pas een dag klaar was, ontdekt met een partij accu's die daar op zolder stonden. 't Was een zaakje voor de baas die later op 't toneel verscheen, een lange nog jonge kerel met gemene ogen. Meteen snauwen tegen Jo, beschuldigd van geheime zender. Als ze vier dagen eerder geweest waren, hadden ze nog gelijk gehad ook. Maar die was donderdags verdwenen, omdat de oorlog zo dichtbij kwam. Vroeg waar die pamfletten vandaan kwamen, de dagelijkse nieuwsberichten, en wou dat uit Jo persen. Nou die kon Visser toch niet verraden en dus uit de bekende brievenbus. Kwaad, razernij van de ploert toen hij 't er niet uit kreeg. Toen het crystalapparaat, “daar staat verbranden van het huis op”. Gebrul van Marian, die door mij de kamer uitgeloodst werd. Ze hadden toen geen erg op het kind en mij en toen heb ik die de deur uitgestuurd naar zr. Melk, op der pantoffeltjes. De wacht voor het huis liet haar door. Pak van het oude hart af. Een zorg minder. Ik mocht pakken en zette de vluchtkoffer klaar en pakte nog een koffer d.w.z. greep maar wat, want ik was als de dood voor wat er beneden gebeurde, En aldoor zo'n landwacht knul achter mij aan hè en dus niet leuk. Bovendien wist ik wat zij goddank niet wisten en niet gevonden hadden ook, de sufferds. Dat er een handgranaat en 60 patronen die één van de

buren gevonden had in een huis dat door de groep moffen verlaten was, in een kast verstopt waren, n.b. pas de vorige dag in huis gekomen. Dus Dee benauwd. Ineens harde stemmen uit de voorkamer. Ik mocht er niet meer in, maar zag vanuit de achterkamer hoe die lange Jo in zijn gezicht stond te slaan. Ik werd weggedreven, vloog gillende in de armen van buurman Visser, die op mijn "o, ze slaan hem zoo!" zei: "bedaar, bedaar". Ineens realiseerde ik me dat als Jo mijn gillen zou horen, hij zijn zelfbeheersing zou kwijt raken en zou slaan en dat ze dan zouden schieten, Dus met een uiterste krachtsinspanning beheerste ik me en ging in 't voorportaal naast Visser op een gangstoeltje zitten.

Wat binnen gebeurde? Eerst trachten om eruit te krijgen wie de nieuwsberichten bracht. Dat lukte niet. Jo moest alsmear met zijn handen omhoog op zijn tenen staan. Doodvermoeiend. Daarna kwam de Lange tot de ontdekking dat Jo officier geweest was. Toen ontdekking van het portret van de Koningin dat op het dressoir stond. De ploert beledigde de Koningin. Toen Jo, "Ja en daar heb ik trouw aan gezworen". Rang, een klap in zijn gezicht. "En die heb ik gediend en zal zoo mogelijk weer dienen". Rang, weer een klap. "En nou wordt het huis zeker verbrand". "Dat kan" zei Jo. "En jij blijft erin". "Dat kan" zei Jo. "En die vrouw ook". "Dat kan". En aldoor maar slaan. Het bloed liep uit zijn neus.

Toen moesten Visser en ik binnenkomen. Pakte de ploert zijn zaakjes weer in en zei: "De arrestanten mogen geen tekens naar buiten geven. De man laat je nog maar een kwartier zo staan". Toen vroeg ik of ik Jo wat water mocht geven. Mocht niet. "Oh ", zei ik ,(misschien wel wat brutaal, maar het kan je op zoo'n moment geen laars meer schelen) "ik dacht dat ik met menschen te doen had". "Wat bedoelt U daarmee?". "Niks". Toen de ploert 5 minuten weg was, lieten de bewakers hem onder allerlei dreigementen gaan zitten en haalde één van hen zelfs een glas water voor Jo. Ondertussen eten ze al ons lekkere Zweedse wittebrood op met kaas en eigengemaakt roggebrood en voerden Roet ook van alles. De vlag en wimpel en ook Vissers vlag, die ondertussen ook al een kleine huiszoeking had ondergaan, werden op de vloer gesmeten en expres er over heen lopen. Kleine pesterijen. Toen moesten Jo en ik mee en Visser naar zijn eigen huis n.b. om op te letten dat de burens het huis niet zouden leegslepen. Naar school gebracht. Jo in een lokaal gestopt en ik bij het hoofd gebracht met de bagage. De mensen waren allerhartelijkst voor me en ik maar in angst dat ze de illegale kranten zouden vinden of de munitie. Maar dat is niet gebeurd. 's Middags heb-

ben ze het huis verbrand en Jo meegenomen naar de Witte Bergen, dat is halverwege Baarn en Hilversum. Volgende dag naar Hilversum, naar de S.D., die niet onbehoorlijk tegen hem optrad. Toen de Landwacht 's avonds weg was ben ik hem ook gesmeerd met toestemming van het schoolhoofd. Heb Marian laten ophalen en heb bij Vonk (de kruidenier) gelogeerd. De volgende dag, ik naar Co omdat ik bang was dat ze mij in Blaricum zouden zoeken. Maar toen Jo weer terug was, ben ik met hem en het wurm teruggegaan naar Vonk die ons hebben gehuisvest tot we weer een eigen dak boven het hoofd hadden. Dat was natuurlijk pas na de bevrijding.

Bevrijd Blaricum viert feest op de Huizerweg.

Twaalf dagen voor hier de vlaggen woeien krijg je een dergelijk coup. Maar ik ben dankbaar dat moeder dit niet heeft hoeven meemaken en ik ben dankbaar dat Jo er met zijn hoofd door is gekomen. Een waar hoeraatje ging er op in het dorp toen de dood gewaande weer verscheen. De mensen zijn allerhartelijkst voor me geweest. Maandags gebeurde het en zondags d.a.v. kwamen de landgenoten met een koffer vol linnen- en ondergoed, en alles even netjes. Ze hadden het beste wat ze hadden voor ons afgestaan.

Roet was met de baas meegelopen, was daar opgesloten en de volgende dag hem gesmeerd en toen zeer dramatisch op de puinhopen gaan zitten. Do en Jans kwamen 5 mei gedeeltelijk lopend uit Amsterdam en vonden ook de puinhopen. Beroerde gewaarwording leek me dat. En wij hadden in Blaricum strenge orders nog niet te vlaggen en heel rustig te blijven. Pas 6 mei om half tien mocht de vlag op de toren. Wat waren we blij en toen ben ik met Jo en Marjan naar 't hoogt gegaan om de vlag op de puinhopen te hijschen en ook Marian aan haar oude lui terug te geven. De vlag was oorspronkelijk ook van ons want die hadden wij aan.

Mej. H.C. van der Laar

Aagjeshoeve.

PKW II ausf D met 76 mm PAK (R) op de Torenlaan, april-mei 1944.

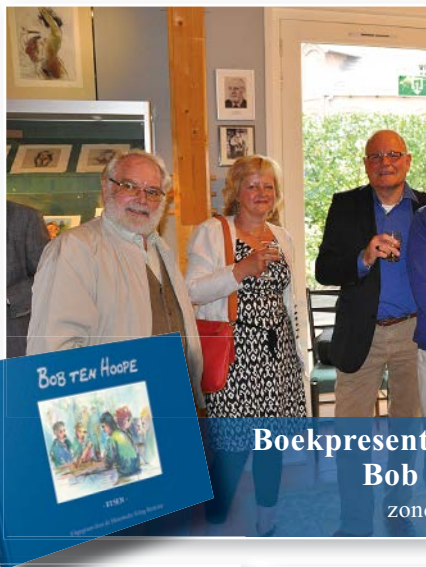
Binnenlandse strijdkrachten.

Huizerweg, Canadese bevrijders 5 mei 1945.

In brand gestoken huis Huizerweg.

Boekbespreking ‘Poëtische wandeling door Laren en Blaricum’

door Karin van der Raad-Doornik

Wat een feest: op ontdekkingsstocht met én door de bundel *Poëtische wandeling door Laren en Blaricum*. Ook als je thuis in je stoel blijft zitten, valt er met dit boekje in de hand veel te beleven.

Laren en Blaricum zijn nog steeds echte kunstenaarsdorpen. In het begin van de 20e eeuw kwamen er schilders, schrijvers en dichters wonen, die zich door de schoonheid van de landelijke natuur, door de rust en door elkaar aangetrokken voelden. Hotel Hamdorff was het culturele centrum waar tentoonstellingen werden gehouden en waar men elkaar ontmoette en inspireerde.

De neerlandica Margriet de Koning Gans, die eerder een literaire fietstocht door het gebied publiceerde, brengt nu schilders en dichters bijeen van wie velen in Laren of Blaricum gewoond en gewerkt hebben. Daarmee is het boekje zelf een *gesamtkunstwerk* geworden waarin gedichten en schilderijen elkaars betekenis versterken en de sfeer van de vroege 20e eeuw in het Gooi goed weergeven. Een groot aantal schilderijen zijn uitgezocht uit de collectie van het Singer te Laren.

De bundel opent met het gedicht *Laren*, van de betrekkelijk onbekende dichteres Marie Cremer, prachtig gecombineerd met het schilderij *Zomerdag* van de eveneens niet zo bekende schilder Evert Pieters. In de tweede strofe wordt een adres genoemd:

*En ik denk aan mijn kinderjaren
in den tuin van Groenendaal
aan de sparrenstraatweg in Laren
een dorpstuin wat simpel en schraal.*

Bij het gedicht *Vegetariërs* van J. H. (Koos) Speenhoff is een schilderij van zijn hand geplaatst, beschikbaar gesteld door zijn kleinzoon. In de kleine biografie van Speenhoff achterin het boek lezen we dat de vegetariërs zich in 1900 verenigden in de Internationale Broederschap van Christen-Anarchisten in Blaricum.

Soms is de band met Laren en Blaricum wat minder duidelijk, zoals bij Annie Salomons (p. 27), maar is de keuze van de schilder, Herman Heijenbrock, weer

heel treffend bij het thema van het gedicht: Salomons bezingt het liefdesverdriet vanuit een ik-perspectief en op het schilderij zien we een vrouw die met gesloten ogen haar hoofd laat rusten in haar linkerhand.

Vaak wordt de sfeer van het landschap beschreven: op de omslag van het boek is de titel doorweven met een citaat uit een gedicht van Gabriël Smit:

*Eerst nog een weide waar wijze
paarden staan, een ronde vijver
met een donkere struikenwal, dan
springt de zon over een kartelrand
dof groen de hemel in:
de hoek waar mijn huis is.*

Ook Victor E. van Vriesland doet dit in *Het nieuwe hart in de lente*:

*En het zere verlangen valt nu neer
En wijkt stil weg en is ver en vergeten...
De kleinste kinderen in de dorpsstraat weten
't Oud levensgeheim. En ik weet het weer.*

Het *Terras van Hamdorff* van Max Liebermann versterkt de dromerige toon van dit gedicht.

Martinus Nijhoff is ook goed vertegenwoordigd met verzen uit onder andere *Nagelaten gedichten 1913-1917 Vormen - Tuinfeesten*.

In het hart van het boek zijn 8 bladzijden gewijd aan het komische cabaretlied *Monsieur Maurice* van Annie M.G. Schmidt: een echt bestaande, beroemde kappper die uit Amsterdam kwam en zich op de Brink vestigde. Hij kapte en knipte de *beau monde* en is daarin opgevolgd door zijn zoon Henri Maurice die het lied over zijn vader een ereplaats in zijn kapsalon heeft gegeven. Het lied wordt gecompleteerd door vier vrouwenportretten van Isaäc Israëls, Jan Sluijters en Leo Gestel. Je hoort het de dames zeggen:

*Monsieur Maurice, moet u eens even horen,
ik ben verschrikkelijk upset.
De slag is er weer bij mij uit van voren,
die was er toen zo stevig ingezet.
Ik moet iets hebben om het op te vullen,
een golf alleen is heus een beetje iel (...)*

Gerrit Achterberg zwiert met Maurits Mok over de kermis in Laren:

*Ik liep met Mok gelukkig op de brink
van Laren waar de zomerkermis krijste.
Wij wilden in de rutsbaan, maar hij was de wijste:
Er zat toch immers ergens al een kink.*

Mok reageert in het gedicht *Kermisgang* dat 21 jaar later werd gepubliceerd:

*Wij liepen de zomeravond binnen
twee heren die met hun inwendige honden
uit wandelen gingen, maar deden alsof
er nooit een vuiltje aan de lucht kon komen.*

Deze gedichten worden begeleid door kermistaferelen
van Cornelis Vreedenburgh, Willem de Zwart en Frans Langeveld.

De verfrissende, originele poëzie van Fritzi Harmsen ten Beek dompelt ons onder in de bohemiensfeer van *Jagtlust* aan de Eemnesserweg in Blaricum. Haar gedicht over haar kat, *Hemelse mevrouw Ping*, wordt vergezeld van het schilderij *Vrouw met poes* van Quirijn van Tiel.

Dit zijn enkele voorbeelden van de verrassende selectie die Margriet Koning de Gans heeft gemaakt van bekende en minder bekende schilders en dichters. Zij verdient niet alleen lof voor de keuze maar ook voor de combinaties van gedichten en schilderijen. Het is een synergetische bundel geworden: het effect van de combinatie van gedicht en schilderij is groter geworden dan de zeggingskracht van elk werk afzonderlijk.

De bundel ziet er zeer verzorgd uit en heeft een leeslint. Van alle dichters en schilders is achterin het boek een korte biografie opgenomen. Ook is er een duidelijke kaart met alle plekken waar zij gewoond hebben. Als u die ontdekt heeft, is het tijd om met het boek in de hand naar buiten te gaan.

Poëtische wandeling door Laren en Blaricum

Samenstelling: Margriet de Koning Gans, Stichting Laren Literair,

Stichting Uitgeverij Noord-Holland; 120 pagina's; € 22,50

Verkooppunten: Brinkhuis Laren, bibliotheek Huizen en www.uitgeverij-noord-holland.nl

Het boek ligt ter inzage bij De Historische Kring Blaricum, Brinklaan 4a.

Actie – Reactie - Errata

In deze rubriek kunt u reageren op onjuistheden of aanvullingen geven op eerder verschenen uitgaves van de 'DEELgenoot'. Wij danken u voor uw correcties en suggesties.

Langeweg 1/Huizerweg 12

Geachte redactie,

Voor mij ligt de Deelgenoot van voorjaar 2013. Vanaf pagina 1439 staat er een artikel over de Langeweg met haar huizen en boerderijen. Wat schetste mijn verbazing dat de bekende witte boerderij van "Meester Gils" het adres Langeweg 1 heeft. Dit is eigenlijk, als ik me zo goed en al zo lang kan herinneren, Huizerweg 12! Het bovengenoemde artikel vermeldt niets over het waarom van de verandering van Huizerweg 12 naar Langeweg 1. Ik ben er vanaf mijn ouderlijke huis op de Huizerweg al zo vaak langs geweest, dat het oranje huisnummerplaatje met 12 in mijn herinneringen onuitwisbaar is vastgebrand. Zie bijgaande oude foto (eigen collectie) van een mij onbekende vrouw in klederdracht, met rechtsboven het bewuste nummerplaatje. Bemerkt ook de originele luiken met prachtig ijzeren beslagwerk.

Huizerweg 12, nu Langeweg 1.

Het geval is dat mijn vrouw Jeannette (afkomstig uit Huizerhoogt) en ik al sinds 2003 een huis in Sunnemo (Zweden) bezitten. Het huisnummer daarvan is ook toevallig twaalf. Als liefhebber van Blaricum heb ik ervoor gezorgd dat er een oranje Blaricumse huisnummerplaatje naast de voordeur hangt, welke is besteld bij ijzerhandel Vos aan de Dorpsstraat. Verder heb ik een houten kopie gemaakt op ware grootte van de gevelsteen met het Blaricumse wapen boven de deur van mijn geboortehuis Huizerweg 1 (door mijn opa aangebracht in 1922) en hij hangt ook aan ons Zweedse huis!

Eigenlijk is de wortel van de drie korenbloemen officieel groen, maar op de Blaricumse gevelsteen is die altijd in goud geschilderd. Geen idee waarom.

Met de vriendelijke groeten van Martin E. van Doornik

Blaricums dialect 1969

Van Monique Vos ontvingen wij een email over een opname een erg leuke opname in Blaricums dialect gemaakt op 23-07-1969. Te beluisteren zijn: een man uit 1888 van beroep smid (vd Bergh?), een tweede man uit 1889, van beroep landbouwer/veehouder en een vrouw uit 1897, van beroep huisvrouw. "Henk en ik hebben er een paar keer naar zitten luisteren, en ervan genieten. Waarschijnlijk kennen jullie deze opname al, maar voor de zekerheid stuur ik die toch toe. Misschien iets om op deze site te zetten".

Groetjes vanuit de Eifel Henk, Tijmen en Monique Vos

Via de link: http://dss01.meertens.knaw.nl:8080/soundbites/600-699/0618_cd1/01_blarikum_blaricum.mp3 kunt u dit stukje Blaricums dialect beluisteren. U vindt deze link ook op onze site: <http://www.historischekringblaricum.nl/archief/blaricums-dialect>

Voetbalploeg Rapid

Ik herken in nr. 10 van Dijk, weduwe woonachtig aan Kerkpad ???

Nieuwe aanwinsten

Nr. 264: blijft het op te warmen kliekje wel op zo'n wankel ding staan? Ik zie er meer een stoomapparaat voor astmalijders in, handdoek over je hoofd en maar inhaleren.

Nr.266: pijpenrek, pijpen staan er verkeerd in, zever en tabaksprut loopt in de steel, koppen horen in de schaal te staan.

Succes bij verdere speurtochten, R.Post

Herinneringen aan Sally Meijer

Er staat tegenwoordig een Bed & Breakfast op de Molenveenweg (nr. 15), schuin tegenover het huis (nr. 14) waar ik 60 jaren geleden opgroeide als oudste van acht kinderen.

Mijn vrouw gaf mij als verjaarsgeschenk een overnachting in de B&B. Wij aten poffertjes bij de Koesweerd, ijs bij De Hoop, een hapje bij Rust Wat tegenover de wallen waarop ik vroeger als verkenners veel kampeerde. Op de Molenveenweg sloeg de klok van de kerk om het halve en hele uur. Mijn oude geconditioneerde brein pikte dat ritme en de milde galm op en ik sliep

die nacht 9 uur, alsof ik nog puber was. 's Ochtends in de zomerzon in de achtertuin ontbeten. De haan kraaide over de schutting en ik zei als vanzelf: "Daar woonde Sally Meyer".

Mijn vader Cobus Rigter, zoon van Gerrit de bakker (krentenkakker, schold de jeugd), was de plaatselijke ziekenfondsboode. Hij stond bij iedereen welkelijks op de stoep om de penningen te innen voor verzekeringsbedrijf Anoz. Hij moet een soort sociaal werker zijn geweest, een stille hulpverlener, maar nooit verklapte hij iets. Tot ik als tienjarig zoontje in deze uit de hei getrokken erfgooiersfamilie een kunstliefhebber bleek te zijn. Ik stroopte Hamdorf af en ging met de bus naar het Rijks en het Stedelijk in Amsterdam.

Sally Meyer, zei mijn vader, kon de rekening niet betalen en wilde ter compensatie een schilderij geven. Mijn vader weigerde het doek aan te nemen, schoot het geld uit eigen zak voor in het vermoeden het nooit terug te zullen krijgen. Ik hapte naar adem als jochie, niet vanwege de goede daad. "Sal Meyer??" "Weet je wel wat voor grote schilder dat was?" Er had hier aan de muur een door goudgele zon beschenen boerderij met rieten kap kunnen hangen. Of een poes die zijn poot likt.

Binnenkort organiseert de Historische Kring een tentoonstelling over Sal Meyer. Er zal geen werk hangen uit de erfenis van mijn familie. Wel veel ruilhandel, denk ik.

Henk Rigter, Den Haag

Website Gooische Stoomtram

Geachte mevrouw ten Broeke,

Het verheugt mij dat de link naar de website van de Gooische Stoomtram (<http://members.ziggo.nl/hans.desain/Gooise%20stoomtram>) aan de site van de Historische Kring Blaricum is toegevoegd.

Met vriendelijke groet, Hans de Sain

Boekje Bob ten Hoope

Aangenaam verrast met de ontvangst van het boekje met etsen van Bob ten Hoope en een compliment voor de mooie uitgave!

Wij kennen Bob ten Hoope van exposities in de Vlierhoeve en bewonderen hem zeer. Ook bedankt voor het idee, waarmee U een toegevoegde waarde geeft aan de Historische Kring!

Met vriendelijke groet, Familie Bosman

Nieuwe aanwinsten

In het vorige nummer van de Deelgenoot vroegen wij u naar de functie van het afgebeelde apparaat dat we kregen van Anton Schaapherder. Hoewel er niet heel veel reacties waren, zat er wel één bij die precies aangaf waar het apparaat voor diende: het is een koperen schaal waarin men soep opdiende. Onderin werden gloeiende kooltjes gelegd om de soep aan tafel warm te kunnen uitserveren.

In de maanden juni t/m oktober zijn er weer een aantal zaken door u geschonken waarmee onze collectie behoorlijk is aangevuld.

269 - H. de Koning: Kleine karnton.
Boekje "Burgerschap en Burgerzin".

269

270 - J. Prinsen:
Doos met bidprentjes.

270

271 - G. van der Woude:
Gemeentelijke uitnodigingen.

272 - H. Kleinhoven:
Ets Sal Meijer.

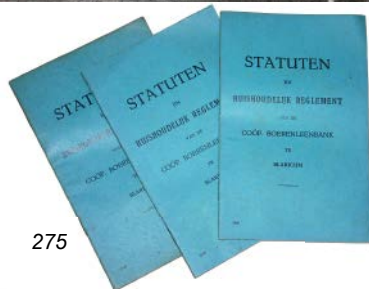
272

273 - K. Visser:
Foto van het woonwagenkamp.

274 - H. van der Veen:
Tafelloper.

275 - A. van Klooster:
3 statuten en huishoudelijk reglement van
de Coöp. Boerenleenbank Blaricum.
Omslag spaarbankboekje.
3 Ansichtkaarten van Blaricum.
2 Fruitmandkaartjes groentezaak Ruizendaal.
Notitieboekje landbouwopbrengsten.

275

276 - T. Slijkhuis:
10 ingelijste afdrukken van
ansichtkaarten.

276

277 - K. de Veen:
Plattegrond Laren/Blaricum.
Wandelkaart en rijwielkaart
van 't Gooi en omstreken.

277

278

278 - B. Machielse:
Fietsbel "G.G. Borsen Blaricum".

279 - Fam. Out:
2 ijzeren strijkbouten.

279

280 - A. Calis:
Melkflesdoppen van melkerij Kuier.

280

281

281 - Fam. Greefkes:
Kaartspel "Blaricumse Apotheek".

282 - Fam. Vos:
Liniaal met briefopener opschrift
"fa. P. Lanphen Blaricum.
Grondverzetmachines 02953-2955".

282

283 - C. van der Veen:
Aardappelgreep met steel.
Greep zonder steel.

284

283

284 - Fam. Brosschot:
Cacaobus.
Niemeyer tabaksdoos.
Boekje Oranjeliedteksten.

Oude advertenties

Oudste Schilders- en Behangersbedrijf
Opgericht 1885
H. B. A. ter Weijden, voorheen Speller
Capittenweg 13 - Blaricum - Telefoon 3263

■

Uitsluitend eerste klas werk

■

Ook Hasconeeren

■

Verkoop van Glas, Verf en Watervarf

Bureau voor Vreemdelingenverkeer
S. Wenselaar — Woningbur. — Telefoon 331
TORENLAAN BLARICUM

EERSTE BLARICUMSCHE DROGISTERIJ
M. F. KOOPMANS OPGERICHT 1906
TORENLAAN 6 — TELEFOON 2356
DEZE ZAAK HEEFT GEEN FILIALEN

COÖP. FABRIEK VAN MELKPRODUCTEN
„DE GOEDE VERWACHTING”
BLARICUM — TELEFOON 381

Levering van alle soorten Melk en Melkproducten in
Blaricum en Laren

Roombater en volvette Kaas onder rijkscontrole

Het beste in kwaliteit en laagste in prijs

SCHOENMAKERIJ — SCHOENHANDEL
Gevoetigd redert 1912 **H. P. DE KLERK** Telef. 3039
SCHOOLSTRAAT 6 - BLARICUM Giro 64285

Uw adres voor dagelijks schoenwerk - 1ste klas reparatie, vlog, net en billijk!

J. Vos Hzn.
Blaricum — Dorpstraat 9
Telefoon 2776

■

Tabak-, Sigaren- en Sigarettenmagazijn
Ruime keuze in diverse Rookartikelen
Kantoor-, Boek-, en Papierhandel
Ruime sortering Ansichtkaarten
Verkrijgbaar alle soorten Schrijfbehoeften,
Galanterieën, Eau de Cologne, Zeepen,
Toiletartikelen enz. enz.

Levering van alle Bind- en Drukwerken

M. v. Schoondrager, Blaricum
MAG. DE KLEINE WINST
Manufacturen en Gemaakte Goederen

Coöp. fabriek van Melkproducten
De Goede Verwachting
Blaricum
Tel. 2381

■ Uw vertrouwde leverancier voor melk en melkproducten
Roombater dagelijks vers en onder Rijkscontrole
■ Onze Voltanamelk met dezelfde eigenschappen en smaak van rauwe melk doch zonder bacteriën
■ Al onze melk en melkproducten staan onder controle van het controlestation M.E.B.A. te Amsterdam

Bezorging aan huis door heel het Gooi

„Het Sanitairhuis”
J. VAN ZANTEN
Loodgieter - Electriciën - Radio
BINNENDOOR 3 - TEL. 3403 - GIRO 344560

Fotografisch Kunst-Atelier
Aanbevelend.
E. RAVEN — MIDDENWEG 1 — BLARICUM

Afwerken amateurs — Foto-artikelen
Schrijfbehoeften en Lijstenhandel

WONINGBUREAU S. B. SLIJPER
BLARICUM — TELEFOON 3398
Villa's, Landhuizen en Bouwterreinen in alle prijzen en grootten
Hypotheeken — Assurantieën — Taxaties

BLARICUMSCHE KOLENHANDEL
FIRMA WED. B. VOS
MIDDENWEG 7, GEVESTIGD 1886
TELEFOON 2053, GIRO 41548
KENGETAL K953

Betrouwbaar en soliede adres voor
alle soorten Brandstoffen, zoowel
voor Huisbrand, als voor Industrie en
Centrale Verwarmings-Installaties,
tegen scherp concurrerende prijzen.

Vraagt prijscurant

Alle bestellingen worden ten spoedigste uitgevoerd
— franco door het gehele Gooi.

GOOISCHE MODELSLAGERIJ
C. A. PAARLBERG
SCHOOLSTRAAT 2 — TELEFOON 3430 — GIRO 158401
LEVERING UITSLUITEND EERSTE KLAS

Sal Meijer (1877 – 1965)

Op de Zwanenburgwal 10 bij het Sint Anthoniesluisje tussen de Jodenbreestraat en de Sint Anthoniebreestraat is op 6 december 1877 Salomon Meijer geboren. Beide ouders waren werkzaam in de diamantbewerking. Vader was een roosjesslijper en moeder een roosjesversteller. In het handwerk van de diamantslijperij waren beiden specialisten.

Jonge Sally bezocht de lagere school aan het Waterlooplein en het viel daar op dat hij zo goed kon tekenen. Dikwijls werden zijn tekeningen aan de muur van het klaslokaal gehangen. In die tijd was het gebruikelijk dat men 's avonds tekenles kreeg. Zijn tekenmeester heette Bes. Het hoofd van de school was Anton Drop. Bovenmeester Drop kwam altijd waarschuwen als de tekenles om was. Op een keer zei de kleine Sally, verdiept in zijn tekenwerk: “nu al?” Dat was de keer waarop meester Drop hem over het hoofd streek en zei: “jij was weer erg vlijtig vanavond”.

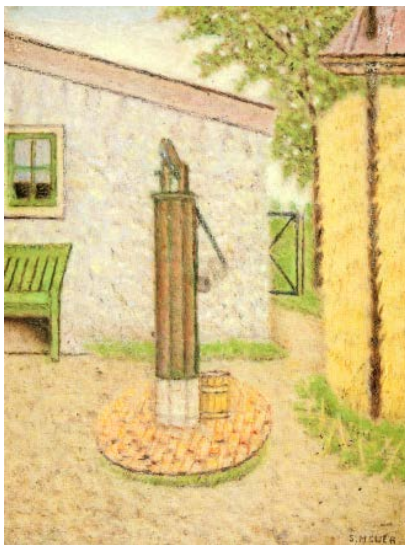

Sal Meijer aan het schilderen op het erf van de boerderij van Henk van Neel (Neeltjeshoeve).

In 1891, hij was toen 13 jaar, ging hij evenals zijn ouders het diamantbewerker-vak in. Oom “Sjoetje” Vigeveno, die een juwelierszaak bezat in de Sint Anthoniebreestraat, had een eigen baas met slijperij ter beschikking. Daar ging Sally in de leer. Hij kreeg het ambacht echter zo goed onder de knie dat hij zelf patroon werd, werkend voor zijn neef die de zaak van zijn vader overgenomen had. Nadat hij eerst leerling diamantslijpen was geworden besteedde hij bijna al zijn vrije tijd aan tekenen en schilderen. Op de zaterdag nam hij voor f2,50, een behoorlijk grote uitgave voor die tijd, privéles bij Marie de Roode-Heijermans, zuster van de schrijver Herman Heijermans. Bij haar leerde hij vooral de uitdrukking van de stof te beheersen. Om zich beter in het perspectief te bekwamen

bezocht hij de Da Costaschool en later op aanraden van de oude Jozef Israëls de tekenschool voor kunstambachten Hendrik de Keyser. In augustus 1904 verwierf Salomon Meijer, na een drie dagen durend examen, de Akte van Bekwaamheid voor Lager Onderwijs. Hij heeft er nooit gebruik van gemaakt. Modeltekenen deed hij bij de vereniging Sint Lucas. David Schulman wist daarover destijds nog een kostelijke anekdote te vertellen.

Sal Meijer was een zeer enthousiaste bezoeker van de avonden modeltekenen bij Sint Lucas, maar daar moest voor betaald worden en hij zat vaak krap in zijn financiële middelen. Daarom probeerde hij mogelijkheden te vinden om aan een goedkoper model te komen. Zijn oog viel op een buurmeisje aan de Raamgracht, waar hij nu met zijn ouders woonde. Na enige aarzeling sprak hij haar aan en vroeg haar of zij voor hem wilde poseren. Dat wilde ze wel. Maar ook naakt? Dat moest eerst aan haar ouders gevraagd worden. De ouders schrokken, weliswaar was Sal een jongeling van onbesproken gedrag, maar naakt modelstaan in een schildersatelier, néé dat nooit. Sal heeft zijn leven lang een voortreffelijke eigenschap gehad: hij liet zich nooit uit het veld slaan. Zo ook deze keer. Hij wist dat de slaapkamer van het meisje pal naast de zijne was. Stel dat hij nu over een middel beschikte om in die kamer te kijken, dan had hij helemaal geen toestemming van ouders of wie dan ook nodig. Dus de boor werd ter hand genomen en hij boorde voorzichtig een gaatje in de muur. Helaas raakte hij de loden pijp van de waterleiding, zodat deze proefboring uit liep op een groot waterballet.

Waterpomp - olievert op paneel.

Naarmate de tijd verstreek verminderde zijn belangstelling voor het diamantbewerkersvak en werd de drang naar de schilderskunst krachtiger. Met prof. August d'Allebe besprak hij de mogelijkheden om zich geheel aan de kunst te wijden maar de professor uitte de wijze woorden: “Er zijn artiesten die hoger staan dan jij, maar die graag met je zouden willen ruilen”. Er werd dus duidelijk de materiële omstandigheden bedoeld. Sal besloot vooralsnog in het diamantvak te

blijven. Met behulp van Henri Polak vond hij een baas waar hij drie dagen in de week kon werken. “Maar de gedachten in mijn hoofd zijn steeds ergens anders”, zei hij telkens. Enkele jaren werkte hij ’s winters als slijper en ’s zomers trok hij er op uit als schilder. Hoewel het een goede tijd was en er flink verdiend werd, hakte hij in 1914 de knoop door en verliet de slijperij voorgoed. In de volgende jaren voorzag hij in zijn onderhoud door de verkoop van zijn werk, voornamelijk Amsterdamse stadsgezichten op klein formaat ets. Op de een of andere manier wist hij er altijd vrij vlot kopers voor te vinden. Een uitspraak van hem was: “Ik heb veel kennissen onder de joden. Zo heb ik me er doorheen geslagen”. Hoe dit in de praktijk in zijn werk ging blijkt uit de onafzienbare boekhouding die hij in schoolschriften, blocnotes en notitieboekjes heeft bijgehouden. Bij tal van kunsthandels, niet alleen in Amsterdam maar ook in New York en Kaapstad had hij etsjes uitstaan. Ook het Amstel Hotel, Krasnapolsky, Schiller en Carlton hadden zijn werk voor hun buitenlandse gasten in voorraad. De portiers van de genoemde hotels verkochten ook werk van hem op een soort van provisiebasis.

Sal schreef ook brieven naar belangrijke personen om ze te overtuigen werk van hem te kopen.

November 1928

Hedenmorgen toen ik U op het Weesperplein zag, dacht ik of U nog zoo 'n ets van de Port. Synagoge zoudt willen hebben. Toen ik hem U destijds aanbood, was Uw antwoord “ik zeg niet nee en ik zeg niet ja”. Het toeval wilde dat ik U de Port. Synagoge zag ingaan. Dat gaf mij de moed, U dit schrijven te zenden. Ik wil U meedelen dat de etsplaat bij een brand bij de N.V. Plaatdrukkerij Roelofs en Hubner is beschadigd. Hij is nu weer goed maar van de lucht is een stuk af. Zoodat de plaat kleiner is geworden. Ik heb nog een paar exemplaren in de oude staat. De prijs heb ik zoo gelaten F 20. Staat U mij toe dat ik U dezer dagen opbel en U dan wil vragen of ik U de oude ets en ook zoo hij is geworden mag laten zien.

3 jan. 1929

Jhr. Mr. Dr. A. Roell, Haarlem

Het is misschien mogelijk, naar aanleiding van UED's bezoek aan Indië, dat mijn collectie kleine etsjes U van dienst kunnen zijn voor eventuele

vrienden of kennissen, die UED daar kan ontmoeten of krijgen kan. Ik ben daarom zoo vrij ze ter inzage te zenden in de hoop dat UED dit mij niet kwalijk zult nemen. Het zijn er 18 stuks op Japans papier, en kosten te samen f 50, per stuk f 2.50.

Indien voor het mapje of een deel daarvan geen interesse is, wil ik UED vriendelijk vragen voor de terugzending zorg te willen dragen.

Bij voorbaat betuig ik hiermede daarvoor mijn hartelijke dank.

Met verschuldigde eerbied,

11 juli 1929

Niehaus, Groet

Hierbij zend ik U een afdruk van mijn nieuwste ets 'de Magere Brug'. Een paar jaar geleden heb ik daar een schilderstukje van gemaakt, wat ik bij een volgende gelegenheid hoop te exposeren. Het heeft mij nu gediend als voorbeeld, daar een ets van te maken. Nu dat deze brug niet meer in die vorm is, heb ik, naar ik meen, daar goed aan gedaan. Wanneer U in de gelegenheid is etsen te plaatsen, zooals U mij laatst mededeelde, is de keus meteen vermeerderd.

19 oct. 1929

Louis Davids, Carré

De omgeving van Carré zal U niet vreemd zijn. Daarom wil ik U bij deze vragen of U mij in de gelegenheid wilt stellen, U mijn ets van 'de Magere Brug' te laten zien. Mogelijk hebt U er interesse in. Misschien wilt U mij melden waar ik U die ets kan toonen, zonder natuurlijk eenige verplichting.

April 1931

P.M. van der Klei

In dank heb ik Uw brief ontvangen. Dat de toestanden zoo zijn, dat U er nu niet aan kan denken schilderijen te koopen, is jammer. Ook hier is de toestand niet gunstig, en zoals U terecht schrijft, lijdt de kunst er het eerst onder. Ofschoon ik gelukkig geen klagen heb. Op de tentoonstelling van St. Lucas, die in Maart gehouden werd, heb ik de eerste dag van de tentoonstelling een schilderij voor f 400 verkocht. Den heer Trijtel was er bij. Ook heb ik een kennis in Zuid-Afrika, die etsen van mij heeft

gekocht, die hij cadeau moest geven, en daarmede zoo 'n succes heeft, dat hij ervan heeft nabesteld en een stukje in een daar verschijnend blad heeft laten plaatsen, waarvan hier een copie.

Indien U er wat in ziet met mijn collectie kleine etsjes dat zijn 12 stuks, dan wil ik ze U afstaan tegen één Dollar per stuk.

Ik heb met den heer Trijtel 10 partijen domino gespeeld. Iedere partij die verloren wordt, kostte een dubbeltje. Ik heb er 4 en den heer Trijtel 6 verloren Wij koopen daarvoor een taart en gaan ze in gezelschap samen opeten. Mogelijk vindt U daar kennissen of Hollanders die gaarne zoo 'n etsje willen hebben. Ik hoop dat het met Uw gezin beter gaat en dat de business weer zoo zullen worden, dat U nog eens een koop van schilderijen met mij zult willen afsluiten.

Op 37 jarige leeftijd verhuisde Sal, die nog bij zijn ouders woonde, met het hele gezin naar de Camperstraat. Na het overlijden van zijn moeder in 1915

Boerenerf in Blaricum.

en van zijn vader in 1920 is hij bij zijn broer, die inmiddels was getrouwd, in het ouderlijk huis blijven wonen. Het zijn de meest productieve jaren van zijn leven geweest. In die tijd leerde hij Elisabeth Giehl kennen. Zij was een Duitse niet-Joodse vrouw, negentien jaar jonger dan Sal, die na de Eerste Wereldoorlog naar Nederland is gekomen. Door het voornemen om met haar in het huwelijk te treden kwam hij in grote moeilijkheden met zijn broer. Omdat Sal aan zijn broer een flink bedrag aan kostgeld betaalde, hoefde deze zelf niet zo hard te werken. Dit beviel hem zo goed, dat hij zich met hand en tand verzette tegen het huwelijk. Op een dag liepen de spanningen zo hoog op dat Sal een flauwte kreeg. Hij hield echter voet bij stuk en het huwelijk werd op 8 mei 1930 gesloten. Er werd géén receptie gehouden. Het echtpaar ging zich vestigen in de Daniël Theronstraat in Amsterdam-Oost. Het was slechts van korte duur want het volgende jaar verhuisden zij naar het huurhuisje aan het Kerkpad te Blaricum. Dát het echtpaar naar Blaricum verhuisde, had te maken met de gezondheid van zijn vrouw en “motieven voor het schilderen” aldus Sal. Vreemd genoeg meldde hij deze verhuizing niet aan de burgerlijke stand in zijn nieuwe woonplaats, zodat vele jaren later de Blaricumse administratie tot de ontdekking kwam dat de gemeente twee inwoners méér telde dan in de registers was vastgelegd.

Na zijn huwelijk verdiende Sal buiten de verkoop van tekeningen, schilderijen en etsen de kost als vertegenwoordiger in reformartikelen: alcoholvrije appelwijn en honing van de Adelshoeve. Hoe moeilijk hij het had in die jaren blijkt uit een tweetal ontwerpen van brieven aan een dame in Hattem die in zijn brievenboek zijn gevonden.

5 september 1933

Bij het sluiten van de tentoonstelling van de Gooische Schildersclub vernam ik dat U een bod van f 60 hebt gedaan op no. 39, “Vlierboom”. Dit hadden ze mij niet direct overgebracht omdat het te weinig was. Daar hadden ze gelijk in. Met de provisie en lijst er af hield ik te weinig over. Indien U bij dit bod blijft zal de verkoop niet doorgaan. Ik ben bereid U het stukje waar ik zolang over heb gewerkt voor f 80 te geven. Mocht U daar genoeg mee nemen, dan wilt U wel zo goed zijn mij dit te berichten.

Blijkbaar moet het kladje hem zodanig aan het twijfelen hebben gebracht, dat we onmiddellijk hierachter lezen:

R.K. kerk te Blaricum vanaf het Kerkpad.

In antwoord op Uw in dank ontvangen brief wil ik U melden dat ik er in toestem dat U het schilderstukje een plaats in Uw buitenhuisje geeft en ik het voor de geboden som geef. Gaarne zie ik Uw bericht tegemoet.

Deze correspondentie had nog een vervolg. De koopster die het schilderij voor een belachelijk laag bedrag had verworven, klaagde na ontvangst dat de lijst naar haar mening niet deugde. Ze had een lijst van ‘massief’ koper gezien en nu kreeg zij slecht een verkoperde lijst. Sal moest haar uitleggen dat koperen lijsten niet bestaan. Uit een andere brief komt de precaire financiële situatie ook tevoorschijn.

1 Nov. 1932

Het is heden 1½ jaar dat ik voor de waschtafel 1.50 p. maand heb betaald dat is $f 18 + f 9 = f 27$. Gaarne zag ik dat U mij voor het vervolg daarvan vrijstelt. Zoo dat niet gaat had ik liever dat U hem dan wegneemt. Het is voor mij een luxe artikel. Buiten de telkens weer terugkerende 1,50 p.m. wordt dit ook bij den huur gerekend.

Ik heb dit jaar een aanslag in de personeele belasting van f 53,37. In Amsterdam had ik in de Dan. Theronstraat voor 1931 f 8,40. Dat scheelt teveel. Deze aanslag moet lager en daar kan ook de waschtafel aan medewerken. In deze moeilijke tijd moet ik daarvoor zorgen. Ik vraag beleefd Uw medewerking.

Het meest schrijnende feit is dat hij vanaf 1932 jaren achtereen een groot deel van het huisje heeft verhuurd aan zomergasten. Gezien het bovenstaande verzoek om kwijtschelding van belasting, kredieten voor materiaal en andere tegemoetkomingen is de verhuur van kamers waarschijnlijk bittere noodzaak geweest. Niet alleen de voorkamer, die niet in gebruik was, werd verhuurd, ook de twee slaapkamers boven werden afgestaan aan vakantiegangers. Per dag betaalden ze daarvoor f 3,50. Voor Sal, zijn vrouw, de zes katten en de schildersezels bleef er één kamer beneden en de zolder die volgepakt stond met schilderijen, over. Met de plaatselijke slager had hij een plezierige relatie. Sal mocht bij hem wel eens van de telefoon gebruik maken. Als contraprestatie bracht Sal hem op een dag een schilderijtje van een sappige rollade.

Zijn enige liefhebberij naast het schilderen was het schaakspel. In de nalatenschap zijn tientallen knipsels van schaakrubrieken uit diverse kranten aangetroffen. Toen dr. Max Euwe in september 1935 zou aantreden voor de match tegen de Rus Aljechin om het wereldkampioenschap, stuurde Sal hem het volgende briefje:

‘Nu de match met dr. Aljechin spoedig begint, wil ik U het volgende doen weten. Toen de heer Springer het wereldkampioenschap dammen voor enige jaren heeft behaald, heb ik hem ten huize van zijn schoonvader eens gesproken en heeft hij mij verteld dat hij, wanneer hij die wedstrijd moest spelen, nooit warm eten voordien had gegeten, om fris te zijn. Mogelijk hebt U er wat aan nu U dat weet. Met de beste wensen voor de wedstrijd’.

Misschien heeft Euwe daardoor de wedstrijd wel gewonnen.

De Tweede Wereldoorlog bracht nieuwe moeilijkheden en deze waren van veel ernstiger aard. Weliswaar was hij als gemengd-gehuwde vrijgesteld van deportatie naar Polen, maar zijn positie werd naarmate de oorlog duurde steeds meer onzeker.

Het gele huis (Kerkpad 4).

‘Ik ben naar dokter Gribling gegaan voor een attest. Ik hoestte wel eens een beetje. Hij heeft toen een briefje geschreven dat ik zware bronchitis had en daarvoor in het Gooi moest wonen. Op een dag kwam er een agent aan de deur die zei dat ik in Amsterdam moest gaan wonen. En dat moest nog gauw gebeuren ook, binnen een paar dagen. Ik liet hem dat briefje zien en mocht blijven. Maar na een tijdje kwam de tewerkstelling en daarbij werd niet gekeken naar leeftijd. Wederom ben ik naar dokter Gribling gegaan. Die zei: “Ik zal je een hartkwaal geven, daar zijn ze nogal bang voor”. Weer schreef hij een briefje en ik kreeg ook nog een flesje pillen mee. Dat moest ik elke veertien dagen terugbrengen, dan plakte hij er telkens weer een nieuw etiket op met een nieuwe datum’. Ik vroeg hem: “Dokter, wat ben ik u schuldig?”.

Hij zei: “Niets, Joden reken ik geld”.

Ik zei: “En die fles pillen dan?”.

Hij: “Nou, die krijg ik na de oorlog toch weer terug”.

Briefje en pillen volstonden tegen de tewerkstelling. Tegen het ultimatum in 1943: sterilisatie en bij weigering alsnog deportatie waren briefje en pillen niet bestand. Of de Duitsers werkelijk zo waanzinnig zijn geweest Sal op 65-jarige leeftijd, de grens lag bij 66, de vernedering van sterilisatie te laten ondergaan zal altijd in het ongewisse blijven. Sal heeft zich hierover nooit uitgelaten. In die dagen was Sal ook alles verboden. Hij mocht niet exposeren, niet fietsen en niet wandelen buiten de gemeente. Overigens ontving hij in die jaren wel steun van de illegaliteit. Tussen de nagelaten documenten is een voortreffelijk vervalst persoonsbewijs gevonden, zonder de J die aangaf dat de houder een Jood was,

en op naam van Stevan Meijer, kunstschilder, wonend aan de Keizersgracht 524 te Amsterdam. Al bij al blijkt zeer duidelijk dat Sal Meijer veel meer leed van de Tweede Wereldoorlog heeft ondervonden dan werd aangenomen. Na de oorlog is het mede door de verkoop aan particulieren, aankopen door de gemeente Blaricum (6 schilderijen) en aankopen in het kader van de BKR (Beeldende Kunstenaars Regeling) financieel beter gegaan. Soms kon hij echter zijn ongenoegen uiten over zaken die hem niet bevielen. Het blijkt uit de volgende briefwisseling.

20 juli 1955

C.J. van Houten en Zoon, Weesp

Het is zowat een jaar geleden dat ik in de kruidenierswinkel van de Cööperatie in Blaricum drie bussen v. Houten's cacao heb gekocht. Eén van inhoud 500 gram en twee van 250 gram nog verpakt in blik. Ik dacht dat is een bezit en was er zuinig op. Dezer dagen heb ik een bus van 250 gram geopend om ervan te genieten. Maar het viel mij tegen. De cacao was oud en niet lekker van smaak. Nu vraag ik U kunt U die cacao niet ruilen voor jongeren cacao. U doet mij daar een groot plezier mee.

29 juli 1955

C.J. van Houten & Zoon, Weesp

Hiermede bericht ik U de goede ontvangst van 3 bussen cacao. Een van 500 gram en twee van 250 gram welke U zo vriendelijk was mij te zenden

Achterzijde Eemnesserweg 3.

*in ruil voor 3 bussen cacao welke U hebt terug genomen.
 Ook heb ik f 0,67 aan postzegels ontvangen wat ik zeer attent vond.
 Wij kunnen nu weer genieten van de heerlijke cacao en U kunt wel
 begrijpen dat wij daar zeer dankbaar voor zijn. Maar om het niet
 alleen bij woorden te laten sluit ik hierbij in een door mij gemaakt
 etsje, voorstellend de bocht van den Amstel bij Rozenoord. Ik verzoek U
 vriendelijk dit van mij te willen aannemen en hoop dat U het een plaatsje
 op Uw kantoor zult waardig tonen, een aandenken aan die mooie ruil.*

Zicht op Eemnesserweg 4.

Andere problemen begonnen zich naarmate de jaren verstreken te openbaren. In 1950 schreef Sal aan zijn domino-maatje:

‘Wanneer ik een matje met je wil spelen kom ik bij je. Wanneer weet ik niet. Kom ik voor dit doel geheel niet, wil dat zeggen dat ik er genoeg van heb. Ik zie het nut er niet van in mijn ogen te vermoeien door op de stenen te staren. Mijn niet al te sterke ogen moet ik voor mijn werk sparen. Heb daar vrede mee. Doe je best en zie iemand te vinden die dat geliefde spel wil spelen’.

Twee jaar later, op 75 jarige leeftijd, werd Sal na een operatie, waarbij hij een oog zou verliezen, gedwongen bijna een jaar in het ziekenhuis te verblijven. Dat zijn fysieke gesteldheid hem parten speelde is terug te vinden in zijn notitieboekjes. In een boekje uit 1955 noteerde hij bijvoorbeeld: ‘Ziek geweest. Op woensdag naar bed gegaan. Ik werd toen zeer zwak. Ze zeggen een kleine beroerte’.

Hij kwam er weer bovenop en ging weer aan het werk. “Maar niet meer als voorheen” liet hij zijn vrienden weten.

Van een klein stukje roem heeft hij nog intens kunnen genieten. Ter gelegenheid van zijn tachtigste verjaardag in 1957 werd hij op grootse wijze gehuldigd door de Gooische Schildersvereniging. Een jaar later was er een grote overzichtstentoonstelling in het Stedelijk Museum in Amsterdam en de presentatie van twee van zijn werken op de internationale tentoonstelling ‘Lusthof der Naïeven’ in 1964 in Rotterdam. Sal Meijer overleed in de nacht van 1 februari 1965, men beweerde aan maagkanker, en werd volgens zijn eigen wens begraven op de Joodse Begraafplaats te Muiderberg.

Graf van Sal Meijer op de Joodse begraafplaats in Muiderberg.

Sal Meijer is een zeer productieve kunstenaar geweest. Aan ieder schilderstuk werd veel tijd besteed. Doordat hij zo oud is geworden en zijn hele leven hard gewerkt heeft, zijn er zoveel schilderijen en etsen uit zijn handen gekomen.

Omdat hij veel werk had en daardoor lage prijzen kon vragen heeft hij veel verkocht en kon daardoor min of meer van zijn werk rondkomen. Het is moeilijk

na te gaan hoeveel schilderijen Sal gemaakt heeft. Met behulp van zijn notities die hij van zijn verkopen maakte en gegevens over tentoonstellingen waaraan hij deelnam, komt men tot een schatting van tenminste 800 schilderijen. Verder zijn er ongeveer 50 etsen van hem bekend, waarvan een aantal enige honderden keren vermenigvuldigd is, enkele aquarellen en litho's en een groot aantal tekeningen.

Armenhuis aan de Singel.

Door de dingen die hij schilderde slechts voor een gedeelte te laten zien, wist hij deze in zijn macht te krijgen. Onbelangrijke zaken liet hij weg of sneed ze af. Hij deed dat ondermeer met gevels van boerderijen en de bijbehorende hooibergen en schuren. Hij sprak zelf van een stukje boerderij of een stukje strand en in het algemeen van een schilderstukje in plaats van een schilderij. De gegevens die de realiteit hem moest verschaffen, heeft hij verschoven en in belangrijkheid doen toe- of afnemen totdat hij de juiste plaats er voor gevonden had. Op deze wijze bracht hij hetzelfde onderwerp over op een heel ander formaat. Van een staand schilderij maakte hij een versie in de breedte. Daarnaast maakte hij duplicaten van schilderijen die hem bevielen met de bedoeling er één te verkopen en de mooiste versie te bewaren. Overigens kan niet in alle gevallen worden gezegd dat de eerste versie het beste schilderij was. Bij de herhaling van het onderwerp bracht hij vaak veranderingen aan die veelal verbeteringen waren. Ook voerde hij stadsgezichten, die hem goed bevielen, nog een keer uit in de sneeuw, en met ijssschot-sen in het water van de grachten. Nadat hij in Blaricum was gaan wonen heeft hij, geïnspireerd door de landschappen met de zonnige korenvelden, veel van de stadsgezichten opnieuw geschilderd.

Een van de vele poezen die Sal Meijer schilderde.

Onderwerpen die Sal Meijer koos, waren: stadsgezichten met grachten, huizen, straten en bruggen, landschappen uit Blaricum en omgeving met korenvelden, het Mauvezand, huizen die aan de zoom van het bos tevoorschijn komen, en 'stukjes boerderij'; stillevens van bloemboeketten en schaaltes met fruit; enkele portretten van mensen en zeer vele poezen.

Dit artikel is samengesteld uit de volgende bronnen:

Sal Meijer, zo naïef nog niet door Agnes Grondman, 1986

Sal Meijer, zoon van eenvoud door Geert Jan Jansen, 1968

Sal Meijer, Galerie Mokum tekst Hans van Straaten, 1971

GEVRAAGD: OUDE ADRESBOEKJES

Iedere maand ontvangen we een aantal malen een vraag over de woonplek(ken) van een persoon in een bepaalde tijd.

Vaak kunnen we helpen het raadsel op te lossen. Soms ook niet. Heeft u nog oude adresboekjes die u aan de Historische Kring wilt schenken? Wij houden ons aanbevolen.

Gemeentegids 1930

Herman van der Heiden b.v.

AANNEMINGS- EN VERHUURBEDRIJF, GROND- WEG- EN WATERBOUW

• Bestrating • Grondwerk • Riolering • Sloopwerken

Veelzijdigheid is onze kracht

Bedrijfsterrein/Kantoor:

Randweg 4 (Midden) - 1272 LZ Huizen

Tel.: 035 - 5383620 / 5257453

www.hermanvanderheiden.nl

BRL SVMS-007
veilig en
milieukundig
slopen
gecertificeerd sloopbedrijf

Café d'Ouwe Tak

Het café is de hele week geopend. Op dinsdag t/m zondag
wordt voor u gekookt van 17.00 tot 21.30 uur.

Café d'Ouwe Tak:
Het café waar je óók kunt eten!

Eemnesserweg B13, 1261 HD Blaricum, 035-5314300, www.ouwetak.com

SCHAAP HOLLANDER MAKELAARS
GIJS A. JANSEN RMT

035-5334242
MAKELAARS@SCHAAPHOLLANDER.NL
WWW.SCHAAPHOLLANDER.NL

*‘Uw kruidenier
om de hoek’*

*Maandag t/m
zaterdag zijn wij
tot 21 uur open!*

Familie Ton • Huizerweg 8, 1261 AW Blaricum • Tel: 035-5386006

Historische Kring Blaricum

